

Podplukovník gšt. Frant. Trutnovský:

Bitva ve volném a opevněném terénu.

Rozdíly ve způsobu velení.

Kapitola I.

Srovnávací studie bitvy.

1. Srovnání podle všeobecné situace.

Při zahájení nepřátelství mezi dvěma státy mohou nastat dva krajní případy všeobecné situace:

a) Oba nepřátelé mají proti sobě ještě nesouvislé a poměrně slabé kryty v málo vybudovaných postaveních a více méně vzdálených, za nimiž se v značné vzdálenosti soustřeďují hlavní síly, kryté ještě blízkými zajišťovacími oddíly, aby zahájily postup a přešly ve zvoleném prostoru a době k útoku nebo k obraně, kombinované s pozdějším útokem.

Tehdy bude nejprve třeba provést přibližování hlavních sil ohroženým prostorem, zjistit hlavní síly nepřítele, upoutat je a pak přejít k rozhodnému útoku dříve, než se nepřítel připraví k obraně hlavními silami ve zvoleném prostoru. Nebo vzdálený a zesílený kryt provede ústupový boj v dotyku s nepřítelem, aby jej zpozdil a zavedl nepřítele do směru a prostoru, výhodného k zahájení útoku hlavními silami. Každý kryt má nejprve úkol zajišťovací, pak v určitých prostorech, kde je podle potřeby zesílen, i manévrový; to vidíme na všech historických příkladech, počínajíc Napoleonem. V obou případech se začnou operace bojem ve volném terénu, jež mohou po určité době přejít do bojů v opevněném terénu.

b) Oba nepřátelé mají proti sobě již po delší době souvislé a mocné kryty ve vybudovaných postaveních v míru nebo za politického napětí a v těsném dotyku; za nimi se v přímé blízkosti na předem připraveném bitevním poli soustřeďují hlavní síly k útoku nebo k obraně.

V tomto případě budou oba nepřátelé na místě chránění před palbou mohutným opevněním, operace začnou buď mohutným útokem nebo obranou, opřenou o vybudované postavení, a mohou přejít po průrazu nebo vyklizení postavení v operace ve volném terénu.

Protože nelze s jistotou říci, jaká bude všeobecná situace při vypovězení války a jak se rozvine za jejího průběhu, ani si nejsme jisti, že budeme moci ať na počátku nebo v jejím průběhu vždy vnutit určitý způsob boje nepříteli, naopak můžeme k němu být donuceni, je třeba, nemáme-li být překvapeni, studovat a cvičit oba druhy bitev a boje (formy války).

Nesmíme se tedy připravovat na jeden druh boje, ale přece je třeba zvláště studovat bitvu ve volném terénu (pohybnou válku), protože se zdá za dnešního politicko-vojenského stavu a pokroku techniky v dnešní Evropě na počátku války nejpravděpodobnější, a pak zvláště proto, že je mnohem nesnadnější pro velitele i vojska než bitva v opevněném postavení.

Bude-li však dodržena procedura, stanovená Svazem národů při vyhlášení války, potrvá nejméně 6 měsíců a je jisté, že bude jí oběma stranami využito k přípravám bitvy. Pak může, aspoň v určitých prostorech, dojít k bitvě v opevněném terénu již na počátku války.

2. Srovnání podle účelu a prostředků.

Obě formy bitvy (vátky) mají všeobecně též konečný účel: určitou řadou bitev rozložit a zničit, je-li toho třeba a když je to možné, organizované, ozbrojené síly nepřátelské, ale liší se podstatně od sebe svým zvláštním účelem, množstvím a jakostí použitých prostředků a způsobem jejich použití; mají svůj zvláštní ráz a taktiku, vynucenou zvláštní situací.

a) Bitva ve volném terénu je hlavní forma způsobu operačního, která usiluje o zničení nepřítele, a v každém případě dává rozhodnější výsledky v kratší době za menších obětí. Je rozhodnější a hospodárnější.

Nesouvislé odpory s improvizovaným palebným plánem zbraní v povšechných úkrytech nevyžadují ani tak početných a mocných prostředků jako spíše kvalitních a pohyblivých, zvláště pohyblivé a soběstačné péchoty, která je zběhlá v užívání palby k nabytí převahy a dovede odvážně a obětovně využít účinku svých zbraní i účinku pohyblivých zbraní ji podporujících (rychlé tanky, motorisované dělostřelectvo a zvláště mohutné letectvo) k obratnému a překvapujícímu manévru, pak prozíravého a rozhodného velení, disponujícího pohyblivými zálohami s moderními dopravními prostředky na bitevním poli k překvapujícími manévry, a konečně velitele s nezlomnou vůlí, disponující v týlu stále vycvičenými a početnými zálohami k živění útoku neb obrany až do rozhodnutí.

b) Bitva v opevněném terénu je pomocná forma (způsob) operační, která usiluje spíše o rozložení a opotřebování sil nepřátelských a zvláště o získání času, je nerozhodná, zdlouhavá a pro oba soupeře velmi nákladná.

Souvislé odpory s organizovaným plánem palby mocných zbraní, chráněných důkladným opevněním, vyžadují početných a mocných materiálních prostředků (zvláště mohutného dělostřelectva s velkým ničivým účinkem a těžkých tanků, mocných plynových útoků a silného bombardovacího letectva), třeba méně pohyblivých k nabytí bezpečné převahy palby, pak velitelů se smyslem pro organizaci a techniku, disponujících početnými zálohami zbraní a střeliva k postupnému zdolávání hlubokých odporů palebným manévrem na bitevním poli, a v týlu mocného válečného průmyslu v plném chodu.

Je zřejmé, že se každý z obou protivníků bude snažit, aby rozhodně porazil nepřítele v nejkratší době za nejmenších obětí, a proto bude usilovat všemi prostředky o bitvu ve volném terénu; k bitvě v opevněném terénu se uchýlí jen tehdy, když k ní bude donucen nebo ji bude chtít využít v prospěch bitvy ve volném terénu.

Z toho důvodu se budou armády připravovat především k válce pohybné, neztrácejíce však se zřetele válku posícní. Budou usilovat především o pohyblivou a pak mocnou armádu, t. j. pečlivě vycvičenou, početnou a vyzbrojenou takovými prostředky, které zvyšují její pohyblivost, ale zároveň neohrožují její mocnost. Nebudou-li ji mít, bude rozumné získat čas pro nabytí soudržnosti a vyzbrojení jistou formou války posícní, která vyžaduje především důkladné přípravy, úpravy bitevního pole a mohutných zbraní, nemá-li se jí předčasně opotřebovat sám.

3. Srovnání podle rázu bitvy (rychlosti a mohutnosti).

a) V bitvě ve volném terénu je problém útočné akce poměrně jednoduchý. Příprava k útoku nevyžaduje tolik času, protože není třeba shromáždit tak velký počet prostředků. Nabytí převahy palbou a její udržení bude vždy nejisté a problematické pro neznalost situace nepřítele a možnost současného zesilování z jeho strany. Bude proto záležet spíše v obratném manévru spojeném s překvapením.

Provedení útoku bude poměrně snazší, protože terén bude bez překážek umělých, odpory budou všeobecně řidší a slabší, ale neočekávanější. To dovolí rychlejší a odvážnější postup a možnou dohodou mezi zbraněmi za akce (centralisace útoku), která musí být pro poměrnou slabost prostředků nahrazena rychlostí provedení (překvapením). Klíč k úspěchu je tedy spíše v překvapení než v mohutnosti, akce se vyznačuje rychlostí.

b) Útočná akce v bitvě na opevněném terénu je velmi složitá v přípravě, vyžaduje hojně času k soustředění a uspořádání materiálních prostředků k bezpečnému nabytí převahy palby před útokem a k jejímu udržení v neschůdném terénu, přeplněném překážkami a zbraněmi. To vyžaduje opatrného, spořádaného a jednotného postupu v dokonalé souhře mezi jednotkami a s podpůrnými zbraněmi, kterou lze pro znalost odporů a převahu prostředků předem přesně stanovit a uskutečnit. Klíč k úspěchu je tu spíše v mohutnosti než v překvapení, akce se vyznačuje methodičností.

V každé operaci bude tedy třeba uvést více méně v soulad mohutnost s rychlostí a účinkem překvapení a dát některé z nich vyniknout podle účelu a dané situace. Všeobecně lze říci, že se z počátku světové války dál vývoj vlivem opevnění v prospěch mohutnosti a methodičnosti. Později pak vlivem pokroku techniky (tanky, plyny) v prospěch překvapení a rychlosti. Přihlížíme-li k dnešním pokrokům techniky a k všeobecným zákonům moderního způsobu života, v němž vládne rychlost a pohyblivost, můžeme říci, že se vývoj děje v prospěch překvapení a rychlosti. Ale nikdy rychlost nesmí vést k zbrklosti, každá odvaha musí dnes být ovládána smyslem pro možnosti a účinky moderní výzbroje a jejího vlivu na pomalý vývoj boje.

4. Srovnání podle koncepce manévru.

a) V bitvě ve volném terénu jdeme do neznáma, zprávy o nepříteli a často i o vlastních jednotkách jsou velmi neúplné. Nikdy nevíme přesně, kde se s nepřítelem střetneme a za jakých podmínek.

Proto koncepce manévru bude spíše založena na úloze a terénu než na zprávách o nepříteli a stanovena jen pro počátek operací. Pro další údobí budou dány jen směrnice, aby bylo možné manévrovat podle nastalé situace. Ale musí být vždy předem promyšlena a v hrubých rysech stanovena, nechceme-li hned na počátku a zvláště za operací v pozdním rozhodnutí pozbyt iniciativy a manévrovat podle vůle nepřítele. Kdo by čekal na podrobnější zprávy, vydával by se porážce, neboť situace není nikdy dost jistá a úplná, aby bylo možné s jistotou zvolit nejvhodnější okamžik, operace se rychle vyvíjejí, zprávy přicházejí pozdě a často si odporují.

Zato však bude větší příležitost ke křidelním manévřům jednoduchým anebo kombinovaným pro větší počet citlivých míst, jimiž jsou slabá místa nebo boky jednotek v mezerách široké sestavy neb odkryté boky při velkých mezerách v sestavě souvislé a hluboké.

Také překvapení o směru útoku, v útočné frontě a o době zahájení útoku budou snadnější, protože přípravy budou kratší, nepřátelské pozorování nebude tak organisováno a bude možné přípravy v terénu skrýt.

Při rozvinutí manévru lze počítati s velkými výsledky, neboť obránce si nebude moci vytvořit tak velké zálohy a pro nejistotu situace bude je musít držeti ve větší vzdálenosti od fronty, aby je mohl zasadit do několika směrů.

b) V bitvě v opevněném terénu je nepřítel upoután, t. j. zastaven. Zprávy o obsazení a opevnění jsou skoro úplné. Víme, kde se budeme bít, takže se můžeme bezpečně podle zpráv rozhodnout a stanovit podrobně celé provedení pro všechna údobí boje.

Avšak manévra překvapení bude nesnadnější. Souvislé, mocné a rovnoběžné fronty vylučují jednoduché křidelní manévry. Jediné možné a účinné jsou s počátku jen postupné průrazy čelní v různých částech fronty s omezenými cíli, prostorově a časově těsně se sebou zkombinované, které budou nejprve usilovat o opotřebování záloh, než se dojde k rozhodnému manévru průraznému, kombinovanému s křidelním manévrem. Ovšem také je možné učinit velký průraz na široké frontě a pak zdolat zálohy nepřítelů (koncepce německá).

Také překvapení bude nesnadné, neboť oba protivníci si dobře uvědomují počet důležitých bodů, jichž dobytím lze rozvrátit postavení. Jsou jim dobře známy a zajištěny překážkami, palbou a blízkými zálohami. Jsou po delší dobu v dotyku a dobře se znají, mohou sledovat změny na frontě, zvláště, co se týče příprav bitevního pole a přesunu vojsk ke frontě, jichž musí být značné množství.

Rozvinutí úspěchu je nesnadné a zdlouhavé, neboť si obránce může pro opevnění nashromáždit značné zálohy a včas je orientovat podle známek útočných příprav do míst pravděpodobného průrazu.

5. Srovnání podle provedení.

a) V bitvě ve volném terénu není velkých překážek, palba obránce není tak mocná a úplná pro menší počet zbraní a střeliva, zvláště dělostřelectva. Pro nedostatek času k přípravě obrany jsou zbraně obránce právě tak zranitelné jako útočníka, zvláště v střetném boji.

Proto můžeme nasadit k útoku poměrně větší počet pěchoty, než na kolik stačí podpurná palba dělostřelecká, která není všude nevyhnutelná. Hlavní složkou v útoku je tedy pěchota, která se může obejít s menší podporou dělostřelectva, zvláště tam, kde může překážky a zbraně obránce umlčovat vlastními prostředky.

Dělostřelecká podpora palbou je nesnadná, neboť dělostřelectvo má jen speciální mapy k určování cílů a řízení palby, a pak omezená. Je vedena obvykle ve formě velmi krátkých, postupných soustředění jen na skutečně obsazené a důležité cíle. Zpravidla je zahájena na žádost pěchoty nebo podle vlastního pozorování, protože má dělostřelectvo jen malé množství střeliva a zásobování je velmi nesnadné.

Provedení útoku musí být záhy decentralisováno, neboť improvizovaná obrana se brzy začne rozpadávat na celé frontě, ohrožená křídla špatně drží, a když nemají záloh, musí se dát na ústup. Celá fronta se očne v pohyb. Situace se začíná rychle rozvíjet a měnit; spojení je obvykle přerušeno. Podřízení velitelé se ocitají před nepředvídanými a překvapujícími událostmi, které musí sami rychle rozhodnout buď v přímé dohodě s dělostřelectvem nebo jen s vlastními pohotovými prostředky, aby nepropásli vhodné příležitosti. Velení může uplatnit svůj vliv jen palbou dělostřelectva a zálohami, často dost opožděně.

b) V bitvě v opevněném terénu jsou velké překážky, každá část terénu je pod mohutnou a kombinovanou palbou mohutných zbraní, v mocných úkrytech, proti nimž zbraně pěchoty nic nemohou.

Proto musíme být opatrní a nasadit k útoku jen málo pěchoty (na takové frontě) a obvykle jen tolik, na kolik stačí podpora dělostřelectva, která má tu rozhodující úlohu pro ničivou a neutralizační kapacitu.

Dělostřelecká podpora palbou je snadnější a mohutnější, neboť dělostřelectvo má přesné plány, může nahromadit hojně zbraní a střeliva, takže palba může být skoro nepřetržitá a účinná i po strážce materiálu.

Provedení útoku musí být po dlouhou dobu centralisováno, abychom se vyhnuli nebezpečné účinnosti překážek a palby. Velení musí pečlivě prostudovat a stanovit činnost jednotlivých zbraní a zajistit jejich přesnou spolupráci v prostoru a čase po celou dobu útoku předem. Jde tu o mohutnou akci, předem uspořádanou tím velitelem, který disponuje všemi potřebnými prostředky neutralizačními.

Rytmus útoku je pomalý a skoro vždy stejný: nejprve se fronta prolomí a pak se úspěch rozšiřuje do šířky a do hloubky. Fronta se rozrušuje pomalu, neboť obránce má předem připravené posice do hloubky, četné příčky a zálohy, jimiž čelí využití úspěchu, zejména do šířky, takže boky prolomené fronty drží pevněji. Zasazení záloh k přehrazení mezer je rychlejší, protože mohou být blíže, jsou na ně orientovány a mohou se pohybovat po komunikacích předem upravených a chráněných.

Operace se vyvíjí methodicky, zdlohavě, nutné spojení pro boj je lepší. Iniciativa podřízených je velmi omezena a musí se pohybovat jen v mezích předem stanovených. Podřízení velitelé se nemohou rozhodnout k samostatným operacím pro velikost odporu a nedostatečnost vlastních prostředků.

Závěr. Tímto přesným rozlišením dvou krajních všeobecných situací jsme si objasnili podstatně rozdíly v účelu, koncepci a provedení bitvy ve volném a opevněném terénu. Ale v praxi se zřídka kdy vyskytnou v tak čisté formě. Zejména v pohybné válce bude bitevní pole vždy více méně opevněno, aby se zvýšil účinek zbraní a zmenšily ztráty. Každé vojsko, které se zastaví, bude pracovat lopatkou, to je zákon, vynucený velkou účinností dnešních zbraní. Tu pak bude třeba uvážit situaci v každém případě zvláště a přiklonit se více k tomu neb onomu způsobu boje.

Rozdílné situace a jim odpovídající způsoby provedení mají pak podstatný vliv na způsob velení, který si musíme dobře uvědomit.

Kapitola II.

Srovnávací studie o způsobu velení v bitvě ve volném a opevněném terénu.

Předešlá studie neměla by významu, kdybychom z ní nevyvodili závěry pro různé způsoby velení.

1. Všeobecný rozbor.

Velitel měl, má a bude mít vždy rozhodující vliv na výsledek bitvy, neboť jí koncipuje, organisuje a řídí.

Veleti znamená:

a) stanovit účel a prostředky, které navzájem na sebe působí a mění se podle všeobecného poměru sil obou stran. Stanovení jejich vyžaduje především pochopení všeobecné situace a smyslu pro možnosti;

b) stanovit koncepci manévru, t. j. zvláštní účely ve formě výsledku, jehož se má dosíci, a způsoby dosažení jich se zřetelem k všeobecnému účelu a možné výkonnosti sil v dotčené době. K tomu je třeba rozvážnosti, vynálezavosti možných způsobů a úsudku pro zhodnocení a změření sil a konečně iniciativy k volbě způsobu manévru, vzhledem k jeho účinnosti. Koncepce manévru se dotýká více umělecké činnosti (božská část podle Napoleona) a záleží v tom, že velitel dovede rázem a svým způsobem pochopit anebo postřehnout všechny složky dané skutečnosti, vžít se do ní a vyvodit z ní logicky nejúčinnější manévr.

c) stanovit organizaci manévru, t. j. soustředit, uspořádat a umístit síly a rozdělit úkoly mezi jednotlivé skupiny a zbraně k uskutečnění zamýšleného manévru v souladu s vlastnostmi a možnostmi a bezpečnosti jednotlivých skupin tak, aby každá dosáhla největší výkonnosti a celek sil dal hledaný účinek. Organizace manévru vyžaduje především znalosti o výkonnosti sil a metody k uvedení jich v činnost a dotýká se spíše vědy než umění;

d) řídit manévr, což záleží v neustálém přizpůsobování počátečního manévru a sestavy sil nové situaci, vyplývající z dočasných zájmů a poměru sil obou stran. Tato činnost vyžaduje všech vlastností dříve uvedených a kromě toho zvláště rozhodnosti a důslednosti. Je uměním i vědou, ale zvláště otázkou charakteru.

Zásady. Bitva je jediný prostředek ve válce, jak lze bezpečně dosíci vítězství. Ale je vždy spojena s velkými oběťmi. Proto je třeba:

a) aby byla vždy zahájena s rozvahou, t. j. aby hledaný účel byl v poměru s prostředky, které máme v dané době a aby naděje na vítězství byly větší než rizika. Musíme vždy uvážit, zda velikost úsilí, které můžeme vyvinout, je úměrná velikosti překážek, které chceme zdolat, a podle toho upravit hledaný účel bitvy nebo zvětšit prostředky. Poměr sil, jež mají obě strany v dané situaci, ovládá celé promyšlené vedení;

b) aby byla vedena vždy methodicky, t. j. podle osvědčených zásad a pravidel, uvedených v předpisech, jež určují nejlepší způsob užití prostředků za daných podmínek k dosažení cíle, který rozum navrhuje. To je možné, jen když tyto zásady a prováděcí metody známe. Ale nestačí je jen znát, je nutné být dobře informován a uvědomit si ještě výkonnost prostředků v dané situaci a zvláště dovědět rozpoznat, kterých method, kdy a kde lze užít, vzhledem k situaci, kdy a jak nutno je přizpůsobit nebo se od nich bez nebezpečí uchýlit. Je tedy třeba dobře

pochopit situaci a učinit si vlastní názor na ni. V tom je všechna nesnáze a podstata umění.

Není sporu o tom, že k velení ve válce, kdy jde o svobodu národa a o životy lidí, potřebujeme především rozum. Ale nestačí jen „selský rozum“, jak říkáme. Chceme-li, aby se dílo jistě a dokonale podařilo za nejmenších obětí, je potřeba osvěceného rozumu, řídícího se vyzkoušenými zásadami a uvědomujícího si možnosti daných prostředků, neboť ve válce nejde ani tak o správná theoretická řešení, jako o činy prakticky možné. Avšak ani to nestačí. Je potřeba ještě ukázněného rozumu, t. j. logicky a vědecky uvažujícího, neboť úkoly ve válce nejsou vždy jednoduché a situace jsou velmi nejasné. Je často třeba si úkoly roztrždit, seřadit je podle důležitosti, ujasnit si rozbohem situaci vlastní a nepřátelskou a ze srovnání jich si vyvodit správný názor na situaci. Bez této methodické a řekl bych vědecké práce duševní nelze se vymotat ze zapletených situací a dojít k účelnému a přiléhavému řešení.

Běda veliteli, který by se chtěl „šimlem“ zbavit uvažování.

Jako v taktice jsou určité vyzkoušené prováděcí metody, jichž je dobře se vždy přidržeti, tak i ve způsobu velení, t. j. ve způsobu rozboru a uvažování o daném problému, jsou určité vyzkoušené metody, které nám určují jak lze nejlépe vniknout do situace a bezpečně dojít k přijatelnému řešení. Kromě toho jsou i vyzkoušené metody redakční, jak lze nejvhodnějším způsobem vyjádřit přijaté řešení. Ale jako v taktice, tak i ve způsobu velení nutno vždy při jich užití přihlížet k dané situaci a podle toho volit nejúčelnější způsob řešení a jeho vyjádření.

Methoda velení se mění podle stupně velení a formy bitvy neb boje.

2. Studie rozhodnutí.

Každý daný problém je definován úkolem, terénem, situací vlastní a nepřátelskou, jež mu dávají zvláštní ráz a podmiňují odlišná řešení. Má-li být naše rozhodnutí účelné, nezbyvá než dané složky rozebrat a zhodnotit jejich vliv na provedení daného úkolu a z toho vyvodit nej-přijatelnější řešení v dané situaci.

Je tedy nejprve třeba rozbohem pochopit daný problém a situaci, logicky o nich uvažovat a pak vyvodit závěr.

To se děje zásadně vždy tím způsobem, že si nejprve rozebereme a zhodnotíme úlohu, terén a vlastní situaci a z toho vyvodíme rozhodnutí. Vliv úlohy je rozhodující a musí ovládat celé naše řešení.

Avšak nelze počítat jen s tím, co chceme, třeba vždy uvážit, co můžeme. Ve válce jsou vždy dva proti sobě. Stanovit manévry bez zřetele na nepřítele, znamená vydat se překvapení a porážce. Proto je třeba velmi pečlivě rozebrat situaci nepřítele a se zřetelem k terénu vyvodit si pravděpodobný druh a způsob jeho činnosti za předpokladu, že bude operovat s rozvahou a methodou právě tak jako my. Podle toho pak přizpůsobíme přijaté rozhodnutí a učiníme nutná opatření zajišťovací.

Jednotlivé složky problému řešíme pak různými způsoby, ale všechny lze v podstatě vždy zařadit mezi dvě všeobecně přijaté pracovní metody velitelské:

a) Methoda složitá, všeobecně užívaná při cvičení na mapě, která řeší jednotlivé části problému současně tak, že o nich uvažuje podle

osnovy, dané důležitostí jednotlivých prvků rozhodnutí, t. j. úkolu, terénu a povětrnostních vlivů na něj, situace vlastní a nepřátelské. Z rozboru každého prvku se tvoří a poznamenávají závěry současně pro koncepci manévru, sestavu sil a provedení manévru. Na konec pak se srovnají závěry z jednotlivých prvků, týkající se jednotlivých složek problému, a učiní se konečné rozhodnutí pro každý problém. Celkové rozhodnutí se rediguje najednou.

b) *Methoda jednoduchá*, všeobecně užívaná při cvičeních v terénu a ve válce, řeší celkový problém tak, že si jej rozloží na řadu menších problémů a řeší je postupně vždy podle osnovy, dané důležitostí jednotlivých problémů a v jejich vzájemné závislosti, t. j. nejprve se řečí koncepcie manévru, pak sestava a na konec provedení tak, že se pro každý problém postupně provede rozbor známých prvků rozhodnutí jen v té míře, pokud má vliv na jeho řešení. Pak se ihned srovnají závěry, vyvozené z jednotlivých prvků a učiní se konečné rozhodnutí pro každý problém. Provedený rozbor prvků a rozřešená část problému je pak podkladem a východiskem pro řešení dalšího problému. Celkové rozhodnutí se rediguje postupně.

Srovnáme-li obě metody, vidíme, že:

První metodu není snadné pochopit a může se snadno zvrhnout v nevěcné theoretisování, jestliže nechápeme nebo si neuvědomíme, za jakým účelem prvky rozbíráme. Pak je složitá a nespolehlivá, neboť si musíme stále zapisovat nebo mít v paměti všechny závěry z jednotlivých prvků pro každou část problému, můžeme snadno některé zapomenout nebo dát na sebe některým zvlášť působit. Konečně je *pracná* (zdoluhavá) a *únavná*, neboť všechny části celkového problému se sice krystalují, ale zůstávají až do konce nerozhodnuty; vykonaná práce neusnadňuje a nezjednodušuje další, naopak se vždy s rozbořem nového prvku komplikuje. Na konec nutno si vždy znova uvědomit a vníknout do vyvozených závěrů z každého prvku pro každý problém. Vyžaduje mnoho *námahy a času*, a proto se hodí spíše pro válku *posiční* nebo pro *nižší* velitele, kde problém není tak složitý a prostředky jsou méně početné.

Druhou metodu lze snadno pochopit, protože je zřejmě *věcná*, každý hned chápe, za jakým účelem rozbírá dané prvky. Je *jednoduchá a spolehlivá*, protože uvažujeme o každém prvku jen potud, pokud má vliv na rozřešení právě studovaného problému, vyvozené závěry máme v živé paměti a nemůžeme žádný pustit se zřetele. Konečně je *lehká* (rychlá) a *zajímavá*, neboť postupným rozhodováním problémů, seřazených podle důležitosti, si další práci usnadňujeme a připravujeme, neboť řešení podřadnějších problémů vyplývá z předcházejících. Celkové rozhodnutí jest ukončeno zároveň s ukončením rozboru. Vyžaduje *méně námahy a času*, a proto se hodí zvláště pro válku *pohybovou* a pro *vyšší* velitele, kde problémy jsou složitější a prostředky velmi početné.

Tato druhá metoda, kterou zavedl Moltke a praktikuje se ve Francii, se zdá lepší a lze ji aplikovat na každou situaci.

Ať se však přikloníme k té neb oné metodě, nikdy nesmíme *zapomínat*, že žádná nemůže být *konečným cílem*, neboť nám žádná sama o sobě řešení nedá, nemáme-li taktického smyslu a potřebných taktických vědomostí a zkušeností, nýbrž jest jen *prostředkem*

k tříbení taktického postřehu a pružnosti, smyslu pro skutečnost (možnosti) a logického uvažování.

Učíme jí tím způsobem, že nejprve rozbíráme problémy jednoduché a přesně vymezené, pak problémy, v nichž některý prvek není přesně vymezen (nepřítel). V dalším pak uijeme metody jednoduché a na konec složité, neboť nelze učit napřed věcem složitým, nesnadno pochopitelným a pak jednoduchým a snadným.

Konečně je třeba se zmínit i o methodách jiných, zejména o methodě napodobovací, jež byla prvním pokusem konkrétní metody, dávala věcný podklad k taktickým úvahám a znamenala první užitečnou etapu v pokroku taktiky. Záležela v napodobování schemat a bojů osobně prožitých neb odkoukaných z historie, které skončily s úspěchem. Nemá-li však tato metoda být nebezpečná a ustrnouti na rutinářství, musí být vždy podepřena kritickým rozbořem o příčinách úspěchu, rozbořem té oné situace a oživena vědomostmi.

Rozhodně však nutno odmítnout předsudek lenivců, kteří tvrdí, že ve válce vše je náhodné, otázkou štěstí, přirozeného nadání a dílem okamžité náhlé inspirace, vyvolané tlakem událostí.

Sám Napoleon se vyjádřil o nutnosti úvahy a vzdělání takto:

„Všichni vojevůdcové starověku a všichni, kteří důstojně pokračovali v jejich šlépějích, nepřestali z války dělat skutečnou vědu.“

„Ničeho se ve válce nedosáhne bez výpočtu. To, co není hluboce v podrobnostech uváženo, nedává žádného výsledku.“

„Ve válce není žádných vítězství, jež by byla dílem náhody a štěstí. Jsou vždy dílem kombinace (rozumu) a geniálnosti (hluboké prozíravosti).“

Koncepce dnešních operací vyžaduje nejen přirozeného nadání, ale i všestranných vědomostí stále rozšiřovaných a neustálého cvičení ducha na praktických příkladech, oživených a podepřených historickými příklady, jež nahrazují nedostávající se skutečnost. Každá situace vyžaduje ne přizpůsobení určitému druhu schematu neb vzoru podle analogie více zdánlivé než skutečné, ale samostatné úvahy, záležející v rozboru situace a v srovnávání prvků a logického vyvozování závěrů, podepřené theoretickými a technickými vědomostmi. Jinak naše rozhodnutí budou neúčelná, náhodná a nebude žádné jistoty, že povedou k úspěchu.

3. Rozhodnutí a rozkazy.

Závěry vyplývající z rozboru prvků se oznamují různou formou podle situace, již musí být vždy přizpůsobeny.

a) Koncepce manévru se oznamuje v pohybné válce ve formě rozhodnutí, v posícní válce ve formě plánu manévru. Stanoví jen zásadní věci taktického rázu, bez bližších údajů technického provedení, jež náleží štábu. Je tím povšechnější, čím vyšší je velitel, čím větší je úroveň podřízených a čím povšechnější jsou zprávy o nepříteli. (Pohybná válka.)

Velitel armády vydává písemné rozhodnutí ve formě „osobní a tajné instrukce“ nejen pro štáb, ale i podřízené velitele za tím účelem, aby byla zachována tajnost operací a podřízení velitelé byli dobře orientováni o celém průběhu operace. Obsahuje: všeobecné, nejpravděpodobnější předpoklady o nepříteli, všeobecnou koncepci manévru, všeobecné úkoly vyšších jednotek, dělostřelectva, letectva a jezdeckta.

Velitel divise vydává písemné nebo ústní rozhodnutí pro štáb, v němž stanoví nejpravděpodobnější předpoklad o nepříteli, všeobecnou koncepci manévru, úkoly taktických skupin neb jednotlivých zbraní pro první fázi s hlediska provedení manévru a zajištění. Pak vždy, kdy je to možné, informuje ústně podřízené velitele o zamýšleném manévru.

b) Provedení manévru se oznamuje v pohybné válce ve formě rozkazu, v posílení ve formě plánu, jež se u armády nazývají plány činnosti, u divise plány užití (pěchoty, dělostřelectva, atd.).

Obsahují stručná ustanovení taktická a pak zvláště technické podmínky provedení manévru pro první fázi. Jestliže byli velitelé písemně neb ústně orientováni, budou obsahovat jen technická provedení manévru. Tím se rozkazy a plány neobyčejně zkrátí a zajistí se tajnost, která zvláště u nás bude velmi důležitá.

Nařízení týkající se provedení musí mít vždy formu, přiléhající situaci, a respektovat v náležitě míře iniciativu podřízených. Nesmíme zapomínat, že organizace armády je založena na hierarchii, t. j. dělbě práce. Každý velitel má svou zvláštní úlohu a tudíž právo na určitou iniciativu. Žádný velitel nemůže vše dělat sám, neboť nemůže předvídat všechny reakce nepřitele a sám řídit boj všech podřízených jednotek. Rozkazy musí být vždy takové, aby podřízení nemusili činit rozhodnutí a přejímat odpovědnost, jež náleží vyššímu nebo jednat proti jeho rozkazu, protože vydané rozkazy jsou neproveditelné. Větší nebo menší míra iniciativy závisí na charakteru velitele, na stupni jeho důvěry k podřízeným a zejména na situaci. Podřízení velitelé musí vždy dané rozkazy provést, ale mají i povinnost předvídat nesnáze v provedení a včas upozornit na ně vyššího velitele a žádat o event. úpravu.

Pohybná válka se vyznačuje jednoduchostí manévru, snahou překvapení, krátkostí příprav, rychlostí a rozhodností v provedení, decentralisací velení pro udržení rychlosti a využití překvapení. Jde tu o rychlost. Všechna nařízení budou se zvat rozkazem, ať jde o provedení manévru, vyhledávání zpráv, spojení, atd.

Každý rozkaz, který zdržuje provedení, je špatný, a když přijde pozdě, je neplatný, neboť podřízení nemají kdy vydat své rozkazy. Protože času je málo a každé zdržení ohrožuje úspěch, budou přípravné a zvláště postupné rozkazy všeobecné i zvláštní v pohybné válce pravidlem, denním chlebem štábu. Všeobecné operační rozkazy budou vydány později jako potvrzení aneb jen tehdy, kdy bude čas (v noci). Při nesnázích spojení na všech stupních budou všeobecné rozkazy armády vydány 24 hodin a divise 6—8 hodin před začátkem provedení nařízené operace.

Rozkazy budou všeobecně krátkodobé a stručné, t. j. budou nařizovat provedení jen první fáze manévru a dávat směrnice pro další. Budou obsahovat jen nejnútnější údaje o úkolu jednotek v jednom odstavci; není třeba psát zvláštní odstavce, pojednávající o provedení operace, které jsou zbytečnými romány.

Pro další fáze budou vydány nové rozkazy, počítající zpravidla se značnou iniciativou podřízených, neboť velitel nebude mít včasné zprávy, aby mohl vše řídit a vhodně zasáhnout. To mohou jen podřízení.

Posílení válka se vyznačuje složitostí manévru, snahou o mohutnost, pečlivou a dlouhou přípravou, methodou a opatrností provedení, centrali-

sací velení k udržení mohutnosti. Nepůjde tu tak o rychlost jako o plánovitost. Odtud nutnost plánů, jež budou v dlouhých odstavcích pojednávat o provedení operace a podrobně zřadovat činnost všech jednotek za rozličných fází a počítat jen s přesností podřízených a jen s omezenou iniciativou, která se uplatní mnohem později.

Vidíme tedy, že každá forma bitvy a boje vyžaduje zvláštního způsobu velení, který jí musí být přizpůsoben. Nemenší vliv má stupeň velitelství a pak zejména zdatnost podřízených velitelů. Je jisté, že na počátku války budou rozkazy pro menší zdatnost vojsk podrobnější a kontrola provedení bude častější než v pozdějším průběhu války. S tímto rozdílným způsobem metody velitelské musíme již v míru počítat a také se v ní cvičit, neboť ve válce se dělá jen to, k čemu jsme se v míru připravovali.

Kapitán pěch. Stanislav Ž o č e k:

Asimilační schopnost branců k vojenské službě.

(Dokončení.)

Obchodníci.

U obchodníků je přizpůsobovací pochod v opačném smyslu než u zemědělců. Přivykají lehko vojenské kázni, přesnosti a pořádku, ježto jsou vlivem svého povolání zvyklí kázni, přesným výkonům spojeným s hbitostí a jsou zvyklí jednat s neznámými lidmi. Časté střídání pobytu nečiní jim potíží — i jemu zvykli. Mají velké životní zkušenosti, rozhled a zájem o neznámé věci a proto se i ve vojenském životě orientují snadno, cítí se brzy doma a dovedou si pomoci v okolnostech nezvyklých. Prospívá jim i zvyk spolkovému životu v odborných a tělovýchovných organizacích. Snadno si dovedou nalézt přátele a to velmi přispívá k jejich spokojenosti.

Elán a duševní pružnost uplatňují již od počátku a snaží se získat výhodnější postavení, jako místa poddůstojníků, písařů a p., ochabují však, jestliže se jim to nepodaří tak, jak očekávali. Na místech, po kterých touží, osvědčují se velmi dobře — rozvíjejí plně své schopnosti i vlastnosti.

Tíže se však smiřují s hmotným zaopatřením, které přináší vojenská služba. Všeobecně jsou zvyklí pohodlnějšímu ubytování, nákladnější stravě a mnozí těžce nesou malé peněžité příjmy, které jim nedovolují, aby udrželi navyklý životní standard.

Pohyb v přírodě je jim novinkou, baví je sice, ale práce na čerstvém vzduchu je brzy unavuje; sportovní založení jim dává vůli překonávat obtíže. Přes to se však s oblibou ucházejí o pohodlnější místa.

U jízdních zbraní těžko přivykají obsluze koní, mnozí z nich se bojí koní a tato bázeň se zhusta dá jen velmi těžko odstranit.

Svobodná povolání, veřejné služby a studenti.

Na snadné nebo obtížné přizpůsobení příslušníků této třídy působí několik vlivů: Stupeň školního vzdělání. Čím vyšší vzdělání (hlavně vysokoškolské), tím těžší schopnost přizpůsobovací; vysokoškolské vzdělání hluboce utkvívá i v intelektu jedincově, často však jej vychovává jednostranně, takže někteří branci s akademickým vzděláním přezírají vojenské věci, z nichž mnohé považují za zbytečné. Působí zde také to, že branci s vysokoškolským vzděláním přicházejí do vojenské služby